

Remzija Hajdarpašić

ZEMLJA BEZNADIJA

Putnik sam. Putujem od države do države. Sakupljam mudrost ovog svijeta, da ne odem siromašan na onaj vječni. Nikad dovoljno mudrosti. Pomislim često da sam puno naučio, da sam pametniji od drugih, da mogu dijeliti savjete... Pokušavao sam dobronamjerno kritikovati ili učiti ljude kako da se ponašaju. Često bi oni meni održali lekciju, pa sam naučio da je svako za sebe najpametniji i da trebam još puno učiti.

Bio sam tako u zemlji Bestraviji. Tamo velike, grbave ovce brste male, rijetke žbunove i to im dosta. Čobani njihovi sade palme u moru i zidaju dvore do nebesa. Od vrućine mozak da provri, a oni obučeni do peta.

– Zašto se ne raskomotiš, previše je toplo? – pitao sam jednog čobana.

– Meni nije – odgovori on. I zaista ni najmanje graške znoja nije bilo na njegovom čelu.

Bio sam i u zemlji Bestidiji. Tamo žene ne kriju grudi, a nastrani hodaju ponosno i s visine gledaju na one koje još uvijek privlače samo suprotni polovi.

Zašto ne pokriješ grudi? – pitao sam jednu ženu.

Zašto bih? – pitala je ona mene.

Gledaju te nepoznati ljudi.

Zar ne vidiš da me niko i ne primjećuje?!

Osvrnuh se malo oko sebe i ustanovih da, zaista, niko ne obraća pažnju na nju.

Ima, gospodine, mjesta gdje su svi potpuno goli. Eno, počev od onih palmi, nudistička je plaža.

Nijesam se usudio ni primaći nakrivljenim palmama koje su odvajale polugole od dibidus golih. Neka, pomislih, njima njihov, meni moj svijet.

Bio sam i u zemlji Bestragiji. Tamo ljudi idu unazad. Drevni gradovi su im lijepi, a novi ružni. Divio sam se njihovim starim kućama, a okretao glavu od novih.

Zašto tako radite? – pitao sam.

– Vandali ruše lijepo.

I zaista, najljepši gradovi bijahu, uglavnom, porušeni.

Putujući od države do države, stigao sam do kapije zemlje Beznadije.

Vrata su bila zamandaljena.

Lupao sam halkom i dozivao.

– Eheej, ima li koga?

Dugo sam tako dozivao i konačno se mandali oglasiše. Vrata se otvoriše i pojavi se čuvar ulaza.

Kuda? – pitao me mrzovoljno trljajući oči.

Probudio sam ga, pa sam morao lijepo s njim da bi me pustio unutra.

Želim da upoznam vašu lijepu zemlju.

Odmjerio me od glave do pete. Nije mi vjerovao.

Ko kaže da je lijepa?

Ja. Pogledaj zelenilo iza sebe; znaš šta bi neki dali da imaju ovakvu zemlju.

Da bih ga odobrovoljio, pričao sam da postoje države gdje danima hodaš po pijesku i kamenu, a ništa zeleno ne vidiš. Nije mi vjerovao; gledao me s arogancijom i češkao se po kosi.

Da vidim šta ti imaš kod sebe? – s pozicije nadmoćnog prekinuo me.

Pipao me od glave do pete. Ništa sumnjivo nije našao. Uspomene, iskustvo, mudrost moju... ništa nije pronašao.

Otvorio je vrata i nevoljno pokazao rukom da mogu ući. Uputio sam se putem koji je pratio tok rijeke. Sunce je na nebu pratilo moje putovanje. Johe i vrbe s jedne strane puta, a stabla raznog voća s druge, pravili su dubok hlad, pa je uz šum rijeke moje putovanje bilo nestvarno lijepo. Bilo mi je ovo poznato odnekud i sjetih se. Kada sam ono bio u Bestraviji, jedan vremešni čobanin mi je ovako opisivao raj:

„Spremam se ja, sinko, da idem tamo gdje rijeke teku. Gdje sunce ne zalazi, a prepuno voće pravi hladovinu. To je zemlja za vječnost, sinko, a ovo - ovo je samo skretnica po kojoj mi tražimo put do te zemlje, a neće ga svi naći. Ne, ne...“ , čovjek je vrtio glavom i škrgutao zdravim zubima. Uplaših se. Pomislih da, možda, više nijesam živ. Bilo bi ovdje lijepo, ali mi se još ostajalo na onom grešnom svijetu. Dohvatio sam jednu rumenu jabuku i nastavih putovanje. Počeše se ukazivati prve kuće. Pohitao sam, vučen željom da upoznam stanovnike ove lijepe zemlje. Prišao sam prvoj kući. Dočekala me škripa vratnice. Vjetar je čas otvarao, čas zatvarao napola satruhlu vratnicu, a ona škripom uzalud dozivala gazdu. Bilo je očito da u toj kući dugo niko nije živio. Prišao sam sljedećoj, pa još jednoj, ali i one bjehu prazne. Tek iz odžaka četvrte kuće stidljivo je izlazio dim. Jedan starac, naslonjen na štap od ružinog drveta, odmarao se nakon nekoliko koraka koje je napravio. Pozdravim ga uz blagi naklon, a on položi ruku na grudi i naže se prema meni. Pomogao sam mu da se spusti na tronožac kojem se bio uputio. Sačekao sam da otpuhne par puta, pa ga upitah:

– Kako živiš, o čovječe? – nastojao sam da mi glas bude pun poštovanja.

– Ja ne živim – veli mi on – mrtav se borim da se ognjište kuće koju sam zidao ne ugasi.

– Zašto su one kuće prazne?

Pitao sam ne znajući da ću mu nanijeti bol. Izazvah mu suze. Bog mi je svjedok da nijesam namjerno.

– Vратиće se oni - pokušao sam da se izvadim. On odmahnu rukom i zatvori oči.

Vratio sam se na put pored rijeke i nastavio dalje. Kuće su bivale sve češće, ulazio sam u malu četvrtastu varoš, okruženu crnogoricom. Graja velikog broja ljudi dopirala mi je do ušiju i bivala sve jača. Požurih da vidim šta se događa. Na prostranom trgu dvije velike skupine ljudi razdvojene praznim prostorom kojim se dvije osobe ne bi mogle mimoići. Stao sam u taj prostor kako bih mogao upoznati obje grupe. Desno je neki čovjek držao govor. Govorio je vatreno i gledao iznad pokorne mu mase. Tvrdio je da, zahvaljujući njemu, rijeke teku, sunce sija i u zemlji Beznadiji vlada blagostanje. Ljudi iz ove desne grupe su

mu klicali, mahali zastavama i visoko dizali njegove sliku.

Lijevo je drugi čovjek govorio protiv onog iz desne grupe. Zbog njega su rijeke prljave, zbog njega voće ne rađa, zbog njega naše sunce nema koga da grije. Osim po govoru, ni po čemu se drugom nijesu razlikovali. Ljudi iz ove lijeve grupe su urlali i cijepali slike onog govornika iz desne grupe.

Opčinjeni govornicima, ljudi nijesu primjećivali moje prisustvo. Morao sam da se poslužim laktom da bi jedan iz mase obratio pažnju na mene.

– Kako to da je onaj govornik za jedne dobar, a za druge ne? – pitao sam.

Ništa nije odgovorio, posmatrao me kao da vidi čudovište.

– Za koga si ti, za nas ili njih?

Iznenadio me ovim pitanjem, pa ostadoh nijem.

Kome pripadaš: nama ili njima? – pitao me tonom koji je iziskivao odgovor.

– Nikom. Tek sam došao. Ne razumijem kako govornika jedni slave, a drugi blate...

– Ko si ti da razumiješ? – Ljudi, evo jednog koji bi htio da razumije?! I to bi poziv na hajku protiv mene.

– Dođi kod nas. Naš je vođa najbolji. Onaj je lopov. On je najgori čovjek kojega je iznjedrilo Nebo. On radi za policiju...

Punili su moje uši ljudi i s lijeva i s desna. Nijesam bio siguran odnose li se ove tvrdnje na mene ili njihove govornike. Glava me počeo boljeti. Nešto od ove larme, a više od udaraca što s obje strane počeo dobijati. Moj razum nije imao rješenje, ali me, srećom, nagon natjera u bijeg. Bježeći kroz špalir ruku koje su, uglavnom, završavale na mojoj glavi čuo sam komentare praćene podrugljivim smijehom:

– Čuj nikom? Udri uljeza! Buridanovo magare...

Kad izbjegoh između toliko pesnica, jedva da sam se držao na nogama..

Udaljavao sam se od trga i galama je postajala sve slabija, a mene glava sve manje boljela. Išao sam praznim ulicama. Svi su bili na

trgu ili, možda, zabavljeni u svojim domovima, krili se od ruku koje biju. Opsjednut razmišljanjem o onim ljudima s mitinga, ramenom udarih u znak koji je pokazivao put do škole. Miris krede, koji mi dođe iz djetinjstva, utjera me u taj put.

Škola je bila blizu. Osjetih, zaista, onaj meni drag miris. U dvorištu učenici grupisani u skupine. Jedan dječak, najmanji među njima, stajao je sam. Tužnim očima me odmjeri. Ostao je miran. Nijesam ga uplašio. Priđoh mu, pomilovah po kosi i pitah zašto jesam.

- Nema više učenika za prvi razred.
- Oni tamo?- pokazah mu na dva dječaka malo većih od njega.
- Oni su drugi razred.
- A oni?
- Oni su treći.

Bile su to dvije djevojčice i jedan dječak.

Pogledah grupu od četiri učenika i bi mi jasno da su oni četvrtaci. Bilo je tu još nekoliko grupica većeg uzrasta.

Dječak je još uvijek imao onaj tužni izraz lica. Pomilovao sam ga ponovo i pokušao ohrabriti.

Rekao sam mu da će sve biti dobro. Biće ova škola puna prvaka... htio sam još nabrajati, ali me on prekide.

– Već dogodine ovdje neće niko stajati. Za osam godina ovo će biti grad bez osnovaca. Ovo je zemlja Beznadija.

Ostao sam zapanjen. Više nijesam mogao progovoriti. Zurio sam u bezbroj prozora ove ogromne škole i bi mi jasno da je dječak u pravu.

Šta ću ja u zemlji bez nade? I riješih da se vratim. Ulice su me opet vodile na onaj trg. Znao sam šta me čeka. Spustio sam glavu nadajući se da me neće prepoznati. Stigoh tako do pola puta kad neko zavika:

– Evo onog što nigdje ne pripada!

Smijeh, rujanje i udarci dolazili su s obje strane.

– Ljudi, ja idem, odlazim, pustite me! – zavapio sam. Nijesam ni slutio da sam upravo izgovorio čarobne riječi. Presta smijeh. Nesta udaraca. I ljudi počеше da mi čestitaju odlazak. “Idi s Bogom”. “Srećan odlazak”...

Htio sam se oprostiti s onim dedom kojeg sam rastužio. Sjedio je nepomično na tronošcu, prislonjen uz brvna kuće. Zamro je dim iz odžaka. Htio sam da ga upozorim da mu se odžak ugasio. Zebnja i crna slutnja me odvratīše od te nakane. Koracima od pola milja se uputih kapiji. Kada sam joj se primakao, ona bješe širom otvorena. Nigdje onog neljubaznog stražara. Požurih da izađem. Plašio sam se da se on, ipak, ne pojavi. U žurbi, zakačih dušom o halku na vratima. Tznuh tijelom nekoliko puta i oslobodih se. Osjetih zebnju u grudima, pa primijetih da mi je duša ostala na onoj halci. Pružih ruku da je dohvatim, ali se ona vinu k nebu i nestade iz vida. Otada putujem svijetom bezdušan, tražeći neku rajsku zemlju u kojoj nada još živi.